

Column Roland Kupers: “Van bier en schaliegas”



8 JULI, 2013 • DOOR ROLAND KUPERS

Heineken spreekt zich uit tegen schaliegaswinning in Nederland. Frankrijk en Bulgarije – een ongewoon duo – kondigen moratoria aan. Intussen worden in de meeste Europese landen licenties uitgegeven, ook in Nederland. In de VS beslaat schaliegas al een derde van de totale gasproductie en is de prijs van aardgas gedaald tot ver onder het Europese niveau. Zowel de snelheid als de omvang van die ontwikkeling heeft velen verrast. In mijn Shelljaren leidde ik interne debatten over de kosten van schaliegas ten opzichte van “normaal” gas – ook wij hadden niet voorzien dat het zo zou lopen.

De argumenten tegen schaliegas vallen in twee groepen uiteen: ongerustheid over besmetting van de lokale omgeving, vooral van het grondwater, en zorg over het verlengen van het fossiele brandstoftijdperk, waardoor de klimaatdoelstellingen in gevaar komen.

Eerst de lokale zorgen. Dat in de VS ernstige fouten zijn gemaakt in het begin van schaliegaswinning is onomstotelijk. Zo moet je bijvoorbeeld om de schalierots te bereiken, door de grondwaterlaag boren. De industrie heeft daar op zich veel ervaring mee, maar deed het slordig. Grondwater zit op een paar honderd meter diepte en schaliegas op een paar kilometer. Als je eenmaal een dichte pijp erdoor hebt, is het gevaar van grondwaterbesmetting geweken.

Gebrek aan transparantie

Ook de Amerikaanse regelgever dacht handig te zijn door allerlei vrijstellingen aan de industrie te gunnen. Ze hoefden bijvoorbeeld de compositie van de boorvloeistoffen niet prijs te geven. Maar dat gebrek aan transparantie leidde – terecht – tot wijdverspreid wantrouwen.

In maart 2013 werd in de VS een opmerkelijk instituut opgericht: het Centre for Sustainable Shale Development (CSSD). Daarin werkten de industrie en een aantal NGO's, waaronder het Environmental Defense Fund (EDF), samen om vast te leggen hoe je verantwoord schaliegas kunt winnen. Om volledige openheid van zaken te geven: ik ben onder andere adviseur van EDF.

Schaliegas ecologisch verantwoord

De deelname van EDF is opmerkelijk, omdat de milieuorganisatie hiermee kleur bekent over de voorwaarden waaronder schaliegaswinning ecologisch verantwoord is. Intussen is duidelijk hoe je dat op verantwoorde wijze kunt doen. Maar je moet wel strenge regels hebben en erop nazien dat ze nageleefd worden. Het nieuwe instituut ontwikkelt die normen en verspreidt ze.

Schaliegas kun je dus in principe veilig winnen, maar de gevolgen voor het energiesysteem als geheel zijn veel moeilijker te sturen. De klimaatbelasting van gas is de helft van kolen. Dus is het gunstig voor het klimaat en de portemonnee om de duurdere kolen vervangen door goedkoper aardgas.

Transitie naar duurzaam

Maar de uitdaging is om dat te doen zonder meteen ook de kostenreductie van zon en wind te vertragen. Door het op grote schaal bouwen van wind- en zonne-installaties (en de ruimhartige steun van de Duitse consument), kelderen de productiekosten van die bronnen. Zonne- en windenergie staan bijna op eigen benen, kunnen haast zonder subsidie toe. Een golf van goedkoop aardgas zou het leereffect van zon en wind kunnen afremmen, waardoor we uiteindelijk duurder uit zijn.

In de VS hebben de lage aardgasprijs én nieuwe normen voor de uitstoot van kwik het gebruik van kolen teuggedrongen. Het ironische gevolg is dat de VS inmiddels meer vorderingen hebben gemaakt in het terugdringen van de CO₂-emissies dan Europa. Maar daardoor is tegelijkertijd de explosieve groei van de wind- en zonne-energie industrie in de VS afgeremd.

Geen bier- of olieverslaving

Om op de wonderlijke interventie van Heineken in het schaliegasdebat terug te grijpen: net zo min als het (met mate) drinken van bier slecht is voor je gezondheid, zo is ook het verantwoord winnen van schaliegas niet per se slecht voor het milieu. Maar langdurig alcohol drinken is wel schadelijk, net zoals het langdurig verbranden van fossiele brandstoffen.

In Nederland kunnen we veilig schaliegas ontwikkelen, mits goede en strenge regelgeving wordt nageleefd. Het vereist echter een subtiele beleidshand om ervoor te zorgen dat het gas wordt ingezet om kolenstook te verdringen. En om te voorkomen dat het de kostenverlaging van zon en wind vertraagt. Want als dat gebeurt, dan zouden we toch weer duurder uit zijn.



Over deze schrijver, Roland Kupers:

Roland Kupers is Associate Fellow aan de Universiteit van Oxford en zelfstandig consultant.